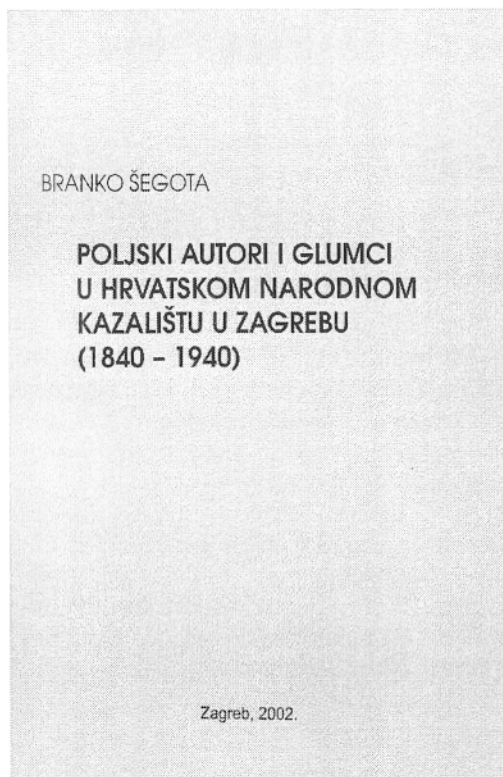

HRVATSKO-POLJSKE VEZE POD KROVOM ZAGREBAČKOG HNK-a

Branko Šegota

Poljski autori i glumci u Hrvatskom narodnom kazalištu u Zagrebu (1840 - 1940)

Prilog proučavanju povijesti recepcije poljske drame i kazališta u Hrvatskoj

Zagreb, vlastito izdanje, 2002.

Hrvatska kulturna baština stvarana je stoljećima, a njezino nicanje događalo se, u pojedinim povijesnim razdobljima, i u doticaju s kulturnim baštinama drugih naroda i država. Doduše, hrvatska povijest bilježi da se to počesto odvijalo kao oblik svojevrsne kulturne prisile i zato rađalo otporom, ali česti su i vrijedni primjeri kad je takav utjecaj pridonosio raznolikosti i vrsnoći stvarajući zadovoljstvo i obogaćujući domaću kulturnu scenu. Branko Šegota u svojoj knjizi obrađuje potonju vrstu suradnje na kazališnom području ispitujući i utvrđujući veze koje su dramom, operom i baletom stvorili poljski autori i glumci s Hrvatskim narodnim kazalištem u Zagrebu u stogodišnjem razdoblju između 1840. i 1940. godine.

Godina 1840. u Hrvatskoj je obilježena početkom djelovanja profesionalnoga hrvatskoga glumišta, a navedeni stogodišnji razmak u sebi obuhvaća i osnutak Hrvatskoga narodnog kazališta u Zagrebu i njegovu sve bogatiju i raznovrsniju aktivnost do pred početak Drugoga svjetskog rata. Za to vrijeme poljska je drama ostavila u hrvatskom kazalištu traga kao salonska komedija, simbolistička drama, sve do građanskog kazališta prvih desetljeća minulog stoljeća. Tako su se na repertoaru zagrebačke kazališne kuće našla djela autora kao što su primjerice Aleksander Fredro, Józef Korzeniowski, Bronislaw Grabowski, Stanislaw Przybyszewski, Stanislaw Wyspianski, Marian Hemar, Gabriela Zapolska... Međutim, čitateljima će svakako biti zanimljivo vidjeti i koji su poljski glumci igrali na zagrebačkoj pozornici. Tako u naslovu jednog poglavlja stoji da je Józefina Wagi bila prva hrvatska profesionalna glumica. Naime, ona je u Zagreb došla kao članica kazališne družine Heinricha Börnsteina, ali se s tom družinom nije vratila, nego je ostala u Zagrebu kao članica Domorodnog teatralnog

društva. Iako su joj i kazališni kritičari i gledatelji za glumu davali izvrsne ocjene, nakon godine dana vratila se u Lavov.

Šegota kronološki prati suodnos poljskoga i hrvatskoga kazališta razdijelivši dvjestotinjak stranica knjige na poglavlja iz povijesti hrvatsko-poljskih kazališnih veza. Međutim, najveća je vrijednost knjige što se njezina poglavlja oslanjaju na kazališnu kritiku objavljivanu uoči i nakon održanih gostujućih predstava, tako da se na taj način ne stječe samo uvid u poljsko i hrvatsko kazalište, nego i u tadašnju kazališnu kritiku koja je, čini se, bila mnogo izravnija i iskrenija nego danas, nerijetko izazivajući polemike oko sasvim domaćih tema. Tako je, primjerice, u Krakovu 1922. priređena proslava tridesete obljetnice književnoga rada Stanisława Przybyszewskog i, pribivajući proslavi, tom mu je prigodom u ime hrvatskoga kazališta na hrvatskom jeziku čestitao Vilim Frančić. Pisca je to jako ganulo, a zagrebačko je kazalište samo desetak dana poslije piščevu obljetnicu obilježilo prikazivanjem njegove drame *Snijeg*. Međutim, naš kritičar Eustahije Jurkas iskreno se ljutnuo što se obljetnice naših autora ne obilježavaju tako svečano ni na domaćoj pozornici. Jedan neimenovani *Obzorov* kritičar, primjerice, nije štedio na izravnosti kad je za Mesarićevu režiju komedije *Igra ljubavi* iz pera mladoga Stefana Kiedrzyńskoga napisao: *U inscenaciji stavio je prava čudesa naopakog ukusa. Za ime božje, Zbieranski je bogataš, ima pravi salon u Varšavi, a g. Mesarić stvorio mu je sobu u bojama od kojih bi tele dobilo sunčanicu!* Sličnih je pikantnih kritičarskih ocjena bezbroj. Važno je napomenuti da Šegota u svojoj knjizi navodi i sažete dramske fabule izvođenih komada, upućujući čitatelje tako i u radnju.

Međutim, vrlo vrijedan dio ove knjige čini posljednjih pedesetak stranica, tabelarni dodatak, koji sadržava tri tablice: kronološki pregled poljskih djela prikazanih u HNK-u s datumom premijere, imenom i prezimenom autora te naslovom; druga tablica sadrži imena autora, prevoditelja, redatelja i glumaca s podjelom uloga i datumima premijera; u trećoj su tablici pobrojana gostovanja (samo prvi nastup) poljskih glumaca. Šteta je što knjiga ne sadrži kazalo imena, koje bi omogućilo dodatni uvid u

poljsko-hrvatske kazališne veze, te likovne priloge koji bi obogatili knjigu, ali skroman izgled naslovnice i podatak da je izdavač sam autor daju moguće odgovore. Na kraju knjige nalazi se popis novina i časopisa kojima se Šegota poslužio kao izvorom svojih podataka te kraći popis literature.

Recenzent Dalibor Blažina u kraćem predgovoru ističe da je knjiga pisana popularnim stilom, i ima potpuno pravo, jednako kao što tvrdi da je knjiga pretpostavka za nastanak željene sinteze, povijesti hrvatsko-poljskih kazališnih i kulturnih odnosa. Kako u završnom poglavlju knjige kaže i sam autor, poljska drama i kazalište ostavili su traga i u drugim hrvatskim gradovima pa bi bilo zanimljivo vidjeti i koliko se sličnih dodira realiziralo i drugdje u Hrvatskoj. Šegotina knjiga možda je kap u moru istraživanja koje bi valjalo sprovesti radi teatrografskog utvrđivanja i usustavljivanja kazališne građe izrasle iz suradnje s drugim nacionalnim književnostima i kazalištima, ali svakako predstavlja vrijedan izvor i temelj za daljnje istraživanje hrvatsko-poljskih kazališnih bliskosti.